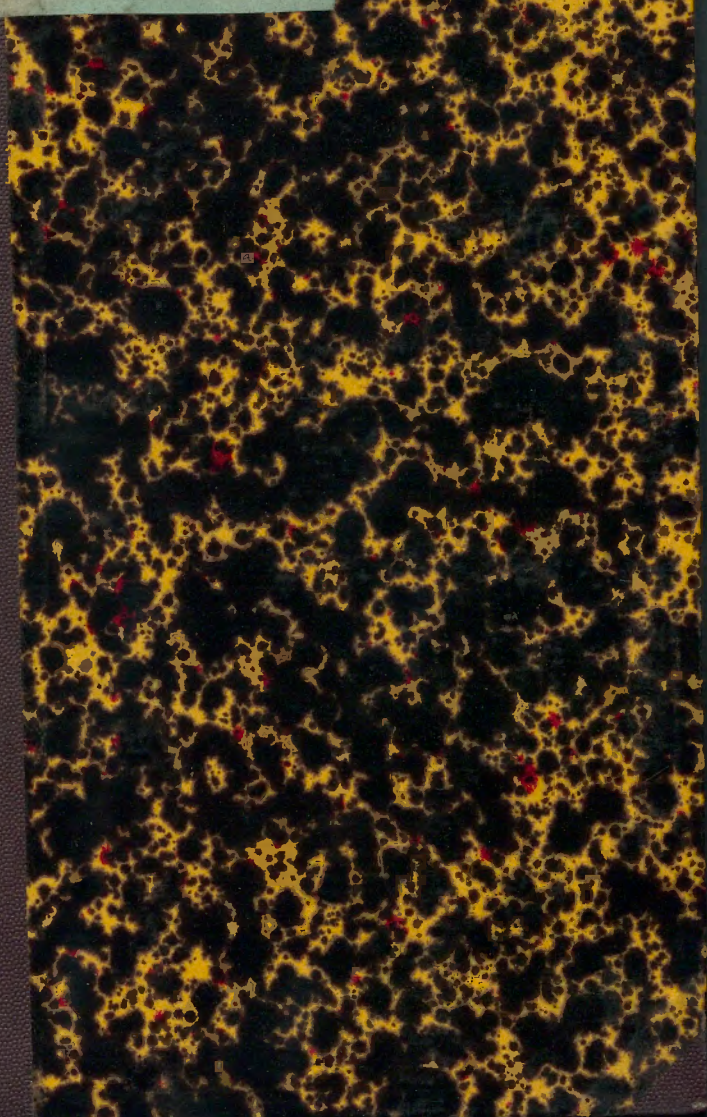
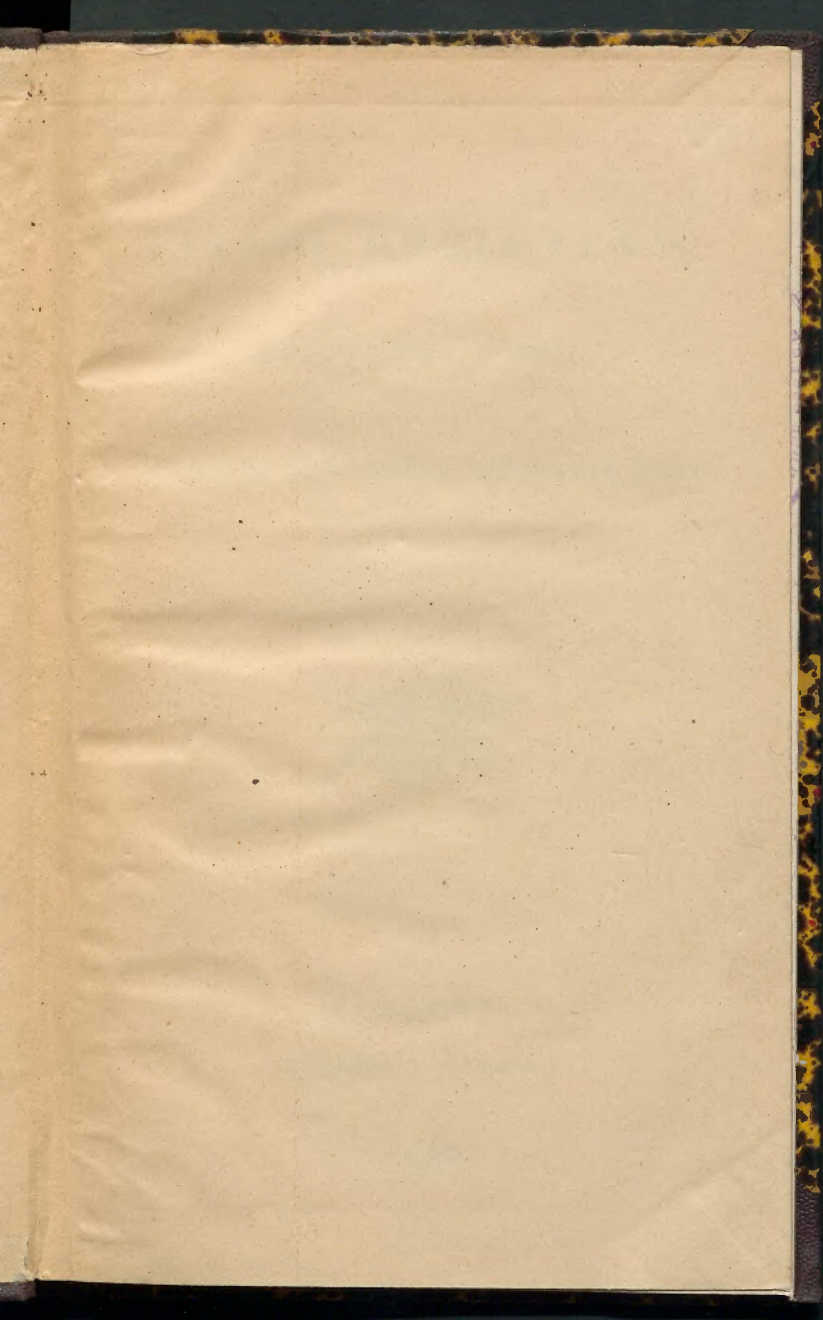

487

m. 4, 87.

m. 4

ՔԻԼԻՍԷ ԱԶԱԼԸՂԸՆԱ.

ԳԱՊՈՒԼ ՕԼՈՒՆԱՃԱԳ ՔԻՄՍԷԼԷՐ

ՆԷ՞ ՇԱՐԹԼԱՐ ԻԼԷ ԳԱՊՈՒԼ ՕԼՈՒՆՄԱԼԸ ՏԸՐԼԱՐ

ԻՍԹԱՆՊՕԼ

ՄԱԹՊԱ՝Ս Ի ԱՐԱՄԵԱՆ

—
1880

REPORT OF THE

COMMISSIONERS OF THE

LAND OFFICE

1880

1880

1880

ՔԻՆԻՍԷ ԱԶԱԼԸՂԸՆԱ

ԳԱՊՈՒՆ ՕԼՈՒՆԱՃԱԳ ՔԻՄՍԷԼԷՐ

ՆԷ ՇԱՐԹՎԱՐ ԻԼԷ ԳԱՊՈՒՆ ՕԼՈՒՆԱԼԸ ՏԸՐՎԱՐ

Իսթիտա Մէմալիքի միւսթէմիէի Ամէրիգայա հիւս-
թէթ էտէն տինտար Ինկիլլէր հալընըլ թէճէտտիւ-
տի գալպէ նաիլ օլան քիմսէլէրի քիլիսէ ազալըլընա
գասալուէ էթմէյէ սայ ու տիգգաթ էաիպ , օլ քիմ-
սէլէրտէն Քրիստոսա օլան խմանլէրինի ալէնէն իգ-
րար էթմէյի վէ Քրիստոս իլէ վէ օնուն ճէմաաթը
իլէ ահտա կիրմէլէրինի թալէպ էտէրլէր իտի , լա-
քին օլ Քրիսթիյանլար հիւքիւմէթ մէմուրիյէթլէ-
րինտէ իսթիստամ օլունաճագ ատէմլէրին հալընըլ
քիլիսէ ազասը օլանլարտան ինթիսապ օլունմալա-
րընը շարթ գօմալարընտա հանըլտըլար , զիրս պիր
չօգ տիւնեհէվի ատէմլէր մէմուրիյէթէ կէչմէք սէվ-
տասը իլէ քիլիսէ ազասը օլմաղա չալըչտըլար , վէ
հէմ տախի մագսէտլէրինէ վասըլ օլապիլտիլէր ,
Հիւքիւմէթ մէմուրլարընը անճագ քիլիսէ ազալարը
արասընտան ինթիսապ էթմէք նիզամը ոօնկրատան
լաղվ օլունտու իսէ տէ , եինէ պիր չօգ ատէմլէր
թէճէտտիւտի գալպէ նաիլ օլմագսըլըն քիլիսէ

ազալըղընա գապուլ օլունմաղա պալը տիննէյլի
սէպէպլէրաէն նաչի սայ ու զայրէթ էտէրլէր ի-
տի : Մէմալիքի միւճթէմիէնին էյալէթլէրի թէչէք-
քիւլինատէն պիր ապր սօնկրա Մասաչուսէց էյալէ-
թինտէ թէճէտտիւտի գալսէ նալլ օլտուգլարընա
նէ քէնտիլէր իսքեաթ օլմուշ նէ տէ սաիր քիմսէլէ-
րի իսքեաթ էթմիշ օլան ատէմլէր ալէլ ումում քի-
լիտէ ազալըղընա գապուլ օլունուրլար իտի 1750 տէ
Նօրթհամիթըն չէհրինտէն Յոմլաթան էտուարտս
նամ մէչուր պիր զաթ պալատէ մէգքիւր ուսուլ ու
ատէթին եանլը վէ մուգիր օլտուղունու կէօրտիւ :
Պու զաթ Բիթապը մուգատտէստէն թալիմ օլու-
նարագ վէ մէգքիւր ատէթ սէպէպլինտէն քիլիսէլէր-
տէն չօգլարընը հալը էսէֆիշթիմալընը նազարը
տիգգաթա ալարագ պատէմա Բուհ իւլ գուտստան
թէվէլլիւտ էթմիշ օլտուգլարընը իման ու իթի-
գատլարընընտօղրուլուղու վէ մալումաթը տինիյէլէրի
վէ ամալ ու հարաքեաթը հասէնէլէրի իլէ տէրէճէի
քեաֆիյէտէ իսպաթ էտէմէյէնլէրին քիլիսէ ազալը-
ղընա գապուլ օլունմամալարընը թալիմ ու թալէպ
էտէր իտի : Բէգալիք Ալլահըն քիլիսէսինէ տալիլ
օլաճագ քիմսէլէրին Ալլահըն ճէմաաթը իլէ պիր-
լիքտէ եիւրիւյիւպ Բիթապը մուգատտէսին էվամիր
ու թալիմաթընա իթաաթ էտէճէքլէրինի ալէնէն
ահտ էթմէլէրինի թալիմ էտէր իտի :

Պու թալիմաթը իլթիզամ էթմէք էտուարտս ի-
չիւն միւշքիլ պիր քէյֆիյէթ իտի , զիրա չօպանլըգ-
տա սէլէֆի օլան պէօյիւք պապաաը պու թալիմա-
թըն խիլաֆընը իլթիզամ էթմիշ իտի : Բէգալիք
էտուարտս քէնտի թալիմաթընըն քիլիսէ մէմուր-

լարընտան վէ ճէմաաթտան չօղլարընա խօշ վէ մագպուլ կէօրիւնմէյէճէյինի պիլիւր խտի : Պու ճիւմ-
լէ իլէ քէնտի էֆքեարընը իհթիյաթլէ վէ միւլայէ-
մէթլէ վազ էտէր խտի , լաքին խասիմէրի օնա
խուսուլմէթլէ մուամէլէ էթմէյէ պաշլատըլար , վէ
նիհայէթ էտուարտս քէնտի ճէմաաթընըն պիլլէ
նազարը րաղպէթինտէն տիւշտիլ : Պիր վագըթ սօնկ-
րս քիլիսէ չօպանլըղընտան խթիֆա էթմէյէ մէճ-
պուր օլտու , վէ իլթիյարլըղընտա կէչինմէք խու-
սուսուկտա չօք սըգընթը չէքտի , լաքին Ալլահ օ-
նու թէրք էթմէտի , վէ էտուարտս Ամէրիգա վահ-
շիլէրինէ ինճիլ վազ էթմէյէ կիթտի , վէ օնլարըն
խէլասը իչիւն չալըշտըգտան մատա պիր դաշ քի-
թապ տախի թէէլիֆ էտէրէք Ամէրիգատա էրպա-
պը իլմի իլահինին էն մէշուրու օլտու , վէ տիւն-
ետա նամընը իպգա էյլէտի :

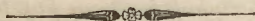
Էտուարտսըն մէյտանա աթտըղը մէսէլէ Ամէրի-
գատա կիթտիքճէ էայըլտը , վէ հէփ քիլիսէլէրի
սարստը : Տինտար օլան չօպանլար վէ քիլիսէ ա-
զալարը ումուլէն էտուարտսա հէմէֆքեար օլտու-
լար , վէ օնուն էֆքեար ու թալիմաթընը Գիթասը
մուգատտէսէ մուվաֆըգ վէ քիլիսէյի տախիմ փաք
սագլամագ իչիւն միւնասիպ չարէ աոտ էտէրլէր
խտի : Վէ ֆիլհագիգա էտուարտսըն էֆքեար ու
թալիմաթը կիթտիքճէ քիլիսէլէրտէն հիւսնի գա-
պուլ պուլուր խտի , վէ օնուն էֆքեարընա կէօրէ
հարէքէթ էտէն քիսէլէր տինտարլըգտա իլէրլէյիպ
քէսպի գուվվէթ էտէրլէր խտի , շէյլէ քի քիլիսէյէ
ազա գասուլ էթմէքլիյին պու ուսուլու նիհայէթ
Մէմալիքի միւճթէմիէի Ամէրիգանըն հէփ ինճիլի

քիլիսէլէրինտէն գապուլ օլունտու , վէ Ամէրիգա է-
հալիսինին իւլում ու ֆիւնունտա վէ մէտէնիյէթտէ ,
տինտարլըգտա վէ խայրիսահլըգտա իւլըլէյիւլ քէն-
տի նուր վէ գուլվէթինի տիւնեանըն ուճլարընա
գաւտար կէօնտէրմէսինին սէպէպի մէգքիւր թալի-
մաթ օլմուշ տուր տէնիլէպիլիր :

Աշտի Բապլսանիյէ հիսսէմէնտ օլմագ մէսուլլէ-
թինի հէր աւտէմին վիճտանընա պրագարագ աւտմ-
լէրի պիլա թէֆթիշ քիլիսէ ազալըղընա գապուլ է-
տէն քիլիսէլէրէ կէլինտիքտէ տէրիզ քի , պու քի-
լիսէլէր կիթտիքճէ տիւնեէվիլիքտէ իւլըլէյիւլ , կէ-
րէք սայըտա կէրէք գուլվէթտէ թէտէննի էյլէտի-
լէր : Էսքի ուսուլու հալա սագլամագտա օլանլար
եալընը Ալլահըն վահտանիյէթինի գապուլ էտիպ
էգանիմի սէլէսէ վէ Գրիստոսուն ուլուհիյէթի վէ
Գրիստոսուն քէֆարէթի վէ վէլատէթի սանիյէ թա-
լիմաթընը գապուլ էթմէզլէր , վէ չօգլարը ֆասըգ-
լարըն միւլէպլէտէն ճէգա չէքէճէլէրինէ տտիր օ-
լան թալիմաթը տալիս ըտտ էտէրէք Գիթապը
մուգատտէսի տիւնեայա վագ ու նէշր էթմէք խու-
սուսունտա պիւսպիլթիւն գայտըզ վէ վագիֆէսիզ
տիրլէր :

Պիգիսի իշիւն հէմ միւլթիտ հէմ գօլայ տէրպլէրի
հալի օլան իշթէ պիր վագաւաի թարիլսիյէ : Էվրօ-
փանըն մուլթէլիֆ մէմէքէթլէրի թարիլսինտէն
վէ կէշմիշ տարլարտա քիլիսէ թարիլսինտէն տալի
հէման պու տէրպլէրի չէյրէնիլիզ : Գիլիսէ ազա-
լըղընա գապուլ օլունմագ արզուսունտա պու-
լունան պիր աւտէմին սահիհէն թէվպէ էթմիշ վէ
Բուհ իւլ գուստուն թագտիս էտիճի գուլվէթիյլէ

Թէպտիկ օլունմուշ օլուս օլմատըղընը թէֆթիշ էթ-
մէք քիլիոէյի լկյադաթսըղ ազալարտան պէրի սագ-
լամագ իշիւն պիր գաթի չարէ տէյիլ իսէ տէ , քի-
լիսէնին փաքըղը վէ բուհանի սուրէթտէ թէրագ-
գիսի իշիւն զկյատէսիլէ մուհիմմ պիր չարէ տիր :
Պէօլէ պիր թէֆթիշ ուսուլու օլմագսա , քիլիսէ գալպ-
լէրի թէճտիտ օլունմամըղ ազալար վէ մէմուրլար ի-
լէ տօլար , քիլիսէտէ մուխալիֆ էֆքեարլար փէյ-
տա օլուրլար , վէ նիհայէթ քիլիսէ տիւնեէվի շէյլէ-
րէ մէյլ էտիս ֆրիստոսու ինքեար էտէր : Թէքմիլ
քիլիսէ թարիխի պունու պիլէ կէօթէրիր :

ԳԱՏԻՄ ՔԻԼԻՍԵՏԷ ՎԱՖԹԻՋ ՎԼ ԱՇԱԻ ՐԱՊՊԱՆԻ ԱՅԻՆԼԷՐԻՆԻՆ ՍՈՒՐԷԹԻ ԻՃՐԱՍԸ

Քիլիսէ թարիխինճէ մալումաթը թամմէսի օլան
Գօլման նամ մէշհուր զաթ «Գատիմ ֆրիսթիյանլըգ»
իւնվանլը քիթապընտա վաֆթիլզ վէ աշաի Բապտա-
նի այինլէրինէ տաիր գատիմ ֆրիսթիյանլար արա-
սընտա ճարի օլան էֆքեար ու առէթլէրտէն ուզուն
ուզատիլէ պահս էտէր : Միւվլէրրիսի միւմաիլէյ-
հին պու պապաէ եազտըգլարընտան աթիտէքի ֆըզ-
րալարը մուսթասարէն թէրճիւմէ իլէ բէսալէյի օ-
գույանլարըն նազարը տիգգաթընա արզ էտէրիլ :

«Վաֆթիլզ այինի իքինճի ասրըն սօնլարընա գա-
տար ալէնէն իճրա օլունուր իտի : Վաֆթիլզ այինի-
նին կիզլիտէ իճրա օլունտուղունուն զիքրինի նէ Ահ-

տը ճէտիւտտէ նէ տէ գատիւմ քիլիսէ միւլէրրիւլէրի
քիթապլարընտա պիր եէրտէ կէօրմէյօրուզ : Բէսուլ-
լէրտէն պագըլլարընա հէմասր օլան վէ օնլարտան
սօնկրա րէսուլլէրին մագամընա գաիւմ օլան րուէ-
սաի տինկէ պու ալինին սուրէթի իճրասը հագգըն-
տա պիր նիզամ սւ գանուըն պէյան էթմէմլէր :
Պու ալինի թարիֆ էտէնլէրին պիրինճիսի օլան Յուս-
տինոս շէհիտ տէր քի վաֆթիզ ալինի ճէմաաթ հու-
զուրոնտա ալէնէն իճրա օլունուր իտի :

Քիլիսէնին իպթիտաի թէշէքքիւլինտէ վաֆթիզ
օլունանլար հալկլէ Քրիսթիյանլըզը եէնի գապուլ
էթմիշ վէ սիննի պիւլուզէ վասըլ օլմուշ օլան ատէմ-
լէր իտի : Լաքին Քրիսթիյանլըզ ինթիշար պուլտուգ-
տա վէ չօճուգլարը տախի վաֆթիզ էթմէք ումումի
պիր ատէթ հիւքմիւնէ կիրտիքտէ , վաֆթիզ օլու-
նաճագ քիմնէլէրին վաֆթիզէ գապուլլէրինէ տաիր
օլան շարթլար վէ գանուընլար զիյատէսիլէ տէյիշիլ-
տիլէր , վէ վաֆթիզէ գապուլ օլունմագ իշիւն մուգ-
թագի սայըլան շուրութը ինթիյաթիյէ աշաի Բաս-
պանի ալինինէ գապուլ օլունմագ իշիւն մուգթագի
սայըլմաղա պաշլանտըլար :

Իմոի , գատիւմ Քրիսթիյանլարտա վաֆթիզ օլու-
նաճագ քիմնէլէրտէն իման իգրարը թալէպ էթմէք
պիրինճի շարթ իտի : Հապէշի խատըմ Յիսուս Քը-
րիստոսուն իպն Ուլլահ իտիլինէ ինանտըզընը պէ-
յան էթտիքտէն սօնկրա վաֆթիզ օլունտու (Ամալ-
Բ. 37) : Բէսուլլէրին էյամընտա Քրիսթիյանլըզը
գապուլ էտէն Նէհուտիլէր Յիսուսուն Մէսիհ ես-
խօտ Քրիստոս օլուղուընու իգրար էտէրլէր իտի ,
ամմա փութփէրէսթիլլէքտէն Քրիսթիյանլըզա կէլէն-

լէր հագգ Ալլահա ինանարդլարընը տախի իգրար
 էտէրլէր խտի : Պատէհու վաւթիէրէսթլէր վէ Եէ-
 հուտիլէր վէ լաֆըզիլէր (հէբէֆէլ) թարաֆընտան
 զուհուր էտէն զէլլալթլէրին արթմասը նիսսէթին-
 ճէ խմանըն իգրար օլունաճագ էրքեանը տախի արթ-
 տը : Իման իգրարը իչլեն իսթիտատէ մուայյէն վէ
 մուհարրէր պիր իսլարէ եօգ իտի, պատէհու պէօյլէ
 պիր իսլարէ թէրթիսլ էտիլտի , վէ վաֆթիզ օլու-
 նաճագ քիմիէլէր օլ իսլարէյի էզպէր էօյրէնէրէք
 սէօյլէրլէր խտի : Իքինճի ասընն սօնլարընտա իման
 իգրարը սիւալ ճէվապ թարիզիլէ իճրա օլունմալա
 պաշլանտը , վէ տէօրտիւնճիւ ասրտա վաֆթիզ օ-
 լունաճագ ատէմտէն խմանընը իմլասը թաշթընտա
 օլարագ թահրիրէն իգրար էթմէսի թալէսլ օլունուր
 խտի : Էյէր վաֆթիզ օլունաճագ քիմիէ եազը եազ-
 մագ պիլմէսէ խտի , օնուն եէրինէ պաշգա պիրիսի
 եազըսլ օնուն իմլասընը գօր խտի :

Քիլիսէ ազալըզընա գապուլ օլումագ իչլեն իման
 իգրարը չօգ մուհիմմ տիր , վէ պու իգրար քիլիսէ-
 նին գապանինի էսասիյէսինտէն պիրի օլարագ առլա
 թէրք էտիլմէմէլի տիր : Պլինիոսուն խմիէրաթօր
 Տրայիանոսա եազտըզը մէքթուստան աննաշըլտը-
 ղընա կէօրէ վաֆթիզ վագթընտա իման իգրարը
 Քրիսթիյանլար արասընտա պիր ահտ ու միսագ կի-
 պի , վէ իթթիֆագ ու իթթիհատա պիր ըտալթա
 խտի : Քրիսթիյանլարըն պու ահտը թահրիրէն վէ
 իմլա իլէ իճրա էթմէլէրինտէն կէօրիւնիւր քի գա-
 տիմ մուգատտէսլէր պիր ատէմին Քրիստոսուն քի-
 լիսէսի ազալըզընա գապուլ օլունմասընա նէ պէօ-
 յիւք էհէմիյէթ վէրիրլէր խտի : »

Աթիտէքի ֆըզրա տախի նէանտը նաւ Աւմանիա-
լը ալիւմ միւլէրրիխին քիթալընտան տըր . «Վաֆ-
թիզ էսնասընտա իման իգրարը հագգընտա գատիւմ
Բրիսթիյանլարըն զանն ու էֆքեարը շու իտի : Վաֆ-
թիզ օլունմաղա կէլէն ատէմ կէօյա քէնտի չէհվա-
թը նէֆսանիյէսինէ միւլթէլա ալիւր փութփէրէսթ
կիպի օլ վազթա գատար թապի սուլունտուղու
զուլմէթ վէ չէյթանըն մէլէքիւթիւնտէն այրըլըս
Ալլահըն վէ Բրիստոսուն մէլէքիւթիւնէ կէլիւր իտի :
Պու էճիլտէն մուգատտէմա թապի սուլունտուղու
մէլէքիւթ իլէ հէր նէվ իսթիլաթ ու միւշարէքէթ-
տէն սուրէթի սահիհէտէ վէ գավիէն թէպէրրի էթ-
մէլի իտի : Վաֆթիզ օլունմադ քիմնէ էլինի փիս-
գօրոսա (քիլիսէ չօպանընա) վէրիպ, Շէյթանտան ,
օնուն եալանճը սալթանաթ ու չէօհրէթիւնտէն վէ
մէլէքէրիւնտէն թէպէրրի էտէրիւմ՝ տէր իտի , եանի
եարամաղ բուհուն իճատը օլան փութփէրէսթիւք-
տէն , վէ պէնի ատէմի տիւնեէվի սալթանաթ վէ
չէհվաթ սաիգասը իլէ թարիգի իսթիգամէթտէն
սափորըմըլ օլան չէյթանտան թէպէրրի էտէրիւմ
տէմէք իսթէր իտի : Շէյթանտան թէպէրրիյէ տալիւ
օլըսլ իքինճի սարտա իսթիմալի կէօրիւնէն սու ու-
սուլը իգրար գատիւմ Բրիսթիյանլարըն էֆքեարընա
նաղարէն օլ գատար էսքի կէօրիւնմէյէն վէ ճին վէ
չէյթանը տէֆ իչիւն իսթիմալ օլունտան տուա ու-
սուլինտէն ֆարգըլ իտի : Վաֆթիզ օլունմաղա կէ-
լէն ալիւր ատէմին Բրիստոսա օլան իմանընը իգրար
էթմէսի լաղըմ օլտուղու կիպի չէյթանտան վէ տիւն-
եատան թէպէրրի էթալիյինի իգրար էթմէսի տախի
լաղըմ իտի : Բրիսթիյանըն իւմիտի օլմագսըլըն ի-

մանը օլմասը զայրի միւմքին օլտուղու կիսի , չէյ-
թանտան վէ տիւնեատան թէպէրրի էթմէքսիզին
Քրիստոսու ալէնէն իգրար էտէպիւմէսի տախի զայ-
րը միւմքին տիր : Իչթէ պու էճիլտէն տիր քի չէյ-
թանտան թէպէրրի էթմէք այլինին ճին վէ չէյ-
թանը տէֆ իչիւն իսթիմալ օլունան վէ իքինճի ա-
սըրտա էսէրի պիլէ կէօրիւնմէյէն այլնտէն էվվէլ
իճրա օլունտուղունու կէօրիւրիւզ :

Էմրի վաֆթիզ վաֆթիզ օլունաճագ քիմսէ թա-
րաֆընտան ազըր վէ մուհիմս պիր ահտ առտ օլու-
նուր իտի , վէ իչպու ահտ իլէ օլ քիմսէ տիւնեա-
տան , ճէսէտտէն վէ չէյթանտան ալէնէն թէպէրրի
էտիպ , քէնտի քէնտինի Քրիստոսա թագտիմ էտէր ,
վէ տաիմա Քրիստոսուն գալըս պիր Քրիսթիյանա
եազըլըր սուրէթտէ էօմր կէչիրմէյի վատ էտէր ի-
տի : Վաֆթիզ օլունան առէմ քէնտի էլ եազըսը վէ
միւհրի իլէ պու պասպտէ քէնտիսինի պօրճլու էտէր
իտի : Ազիզ Ամբրոսիոսուն գափլինճէ պու էլ եազըսը
Ալլահա էտիլէն պիր վատ վէ թէէմինտթ օլուս սէ-
մաւաթտա գայտ օլունուր իտի , զիրա Ալլահըն մէ-
մուրլարընն վէ օլ ահտա չահիտ օլան մէլէքլէրին
հուզուրունտա իճրա օլունուր իտի : Պու մատտէ
իւզէրինէ այնի մէալտէ պաշգա չօգ չէյլէր եազըլմըշ
տըրլար : »

Իմտի , Ալլահըն վէ օնուն ճէմաթթը հուզուրուն-
տա գօրգու վէ թիթրէմէ իլէ պու ահտը իճրա է-
տիպ վաֆթիզ օլունան վէ քիլիսէյէ գապուլ էտի-
լէն հէր առէմ օնուն քիլիսէտէն մուվագգաթ եա-
լստ տաիմի սուրէթտէ գաթ էտիլմէսինէ սէպէպ
օլապիլէն պիր հալ ու հարէքէթտէ պուլունմատըզ-

ճա քիլիսէյէ մախոսու օլան հէր նէվ իմթիյազաթա
նաիլ օլմաղա հազգ գաղանըր իտի :

ՔԻԹԱՊԸ ՄՈՒԳՍՏՏԷՍԻՆ ԹԱԼԻՄԻՆՃԷ ԱՇԱԻ
ՐԱՊՊԱՆԻՅԷ ՄԻԻԼՀԱԳ ՕԼՄԱԳԼԸԳ ՈՒՍՈՒԼՈՒ

Ալլահ եզեկիէլ փէյշամպերին վասիթասիյլէ քէն-
տի հէյքէլի մէմուրլարընա չէօյլէ տէր. « Վէ ասիլէ-
րէ եանի պէյթի իսրայէլէ տէյէսին քի՝ Բապպ Եէ-
հօվա պէօյլէ պուլուրուր. էյ պէյթի իսրայէլ,
քեաֆֆէի մէքրուհաթընըզ քիֆայէթ էտէր քի,
սիզ էքմէյիմի վէ իչ եաղը իլէ գանը թագտիմ էթ-
տիյինիզ սըրատա՝ մագտիսիմոէ պուլունուս պէյ-
թիմի թէլլիս էթմէլէրի իչիւն գալլլէրի զայրի մախ-
թուն վէ ճէսէտլէրի զայրի մախթուն օլան էճնէպի-
լէր կէթիրտինիզ. վէ սիզին քեաֆֆէի մէքրուհա-
թընըզ իզգերինէ անլէր ահտըմը նագզ էթտիլէր :
Վէ մուգատտէս ումուրըմտա խըտմէթ գանունը
հըֆզ էթմէտինիզ, ֆագաթ մագտիսիմոէ ումուրըմ
իչիւն իսթէտիյինիզ խատէմէյի գօտընըզ : Բապպ
Եէհօվա պէօյլէ պուլուրուր. Պէնի իսրայէլ արա-
սընտա պուլունան էճնէպիլէրտէն գալլի զայրի
մախթուն վէ ճէսէտի զայրի մախթուն հիչ պիր էճ-
նէպի մագտիսիմէ կիրմէյէճէք տիր » (Եզեկ. ԽԴ.
6—9) :

էյէր Ահտը տթիզ գէմանընտա Ալլահ քէնտի մէ-
մուրլարընը պէօյլէ թէվլլիս էտէր իսէ, եա Ահտը
ճէտիտ գէմանընտա, եանի ինճիլ նուրունուն վիւ-

սաթլէ ինթիշար պուլտուղու պէօլէ պիր զէմանտա
 քէնտի մէմուրլարընը վէ ճէմաաթընը նէ գատար
 զիյատէ թէվսլիս էտէճէք տիր : Ֆիլհազիգա եզե-
 կիէլին իս. պապընտան իսլ. պապընտ գատար մու-
 հարրէր օլան վահի Ահտը ճէտիտ զէմանընը խա է-
 տէր : Փէյղամպէր մէզքիւր վահիտէ պէօլիւք պիր
 հէյքէլ վէ շէրիաթը Մուսաովլիյէյէ միւթէալլիգ ային
 ու ատէթլէր զիքր էտէր իտէ տէ , Քրիստոսու Քի-
 լիտէսինէ միւթէալլիգ շէյլէր տախի կէօսթէրիր :
 Սօֆրայա խըզմէթ էտէնլէրի Բապպըն իրատէթինէ
 մուխալիֆ սուրէթտէ խըզմէթ էթտիքլէրի իշիւն ,
 Էանի Ալլահըն ճէմաաթընա մախսուս օլան իմթի-
 յազաթա միւշարիք օլմաղա լլիպաթլարը օլմայան
 քիմնէլէրին Ալլահըն սօֆրապընա թէգարրուսլէրինէ
 միւստատէ էթտիքլէրի իշիւն թէվսլիս էտէր : Ալլա-
 հըն խանէսինին խատէմէլէրի պէօլէ Էափմաղլա նէ
 Ահտը աթիգին նէ տէ Ահտը ճէտիտին ասըլ մանա-
 սընը աննամըլ օլտուգլարընը կէօսթէրիլէր : Էյէր
 Ահտը աթիգ զէմանընտա Ալլահըն ճէմաաթընա մախ-
 սուս օլան իմթիյազաթա միւշարիք օլմաղա իշիւն
 ատէմէլէրտէն Էալընըզ ճէֆա խիթանը տէյիլ , Գալլ
 խիթանը տախի թալէպ օլունուր իտի իտէ , Էա շիմ-
 տի օլ իմթիյազաթա միւշարիք օլմաղ իսթէյէնլէրտէն
 շարթը մէզքիւր նէ՝ գատար զիյատէ թալէպ օլուն-
 մալը տըր , զիրա շէրիաթը Մուսաովլիյէ ային ու ա-
 տէթլէրի սալթ քէօլլէ մազամընտա օլուպ Ահտը ճէ-
 տիտին մուգատտէս այինլէրի , Էանի աշաի Բապպանի
 վէ վաֆթիլ , Բուհ իւլ Գուտստան թէճտիտ օլունմուշ
 օլարազ Քրիստոսու սէվէնլէր իշիւն պիզզաթ Քրիս-
 տոս թարաֆընտան թէէսիս օլունմուշ այինլէր տիր :

Եւհուտիւէրին գուրպանլարը Բապպըն ախաւմ
 թաամը պինի իճրասը իւէ թէգքեար էտիւէն Գրիս-
 տոսուն գուրպանընը իմա էտէրէր իտիւ Ալլահ զայ-
 րի մաթիթուն օլան պիր էճնէպինին քէնտի ճէմաթը
 արասընա գապուլ օլունմասընա վէ շիմտիքի էքմէք
 վէ շէրապըն իմա էթտիյի կիպի տիւնեանըն կիւնա-
 հընը րէֆ էտէն Ալլահըն Գուզուսունուն ճէսէտինի
 վէ գանընը իմա էտէն գուրպանլարըն իշ եազընա վէ
 գանընա միւշարիք էտիւմէսինէ միւսաատէ էթմէգիտիւ

Գալպի զայրի մաթիթուն քէլիմէլէրիյէ նէ տէնիւ-
 մէք իսթէնիլտիյինէ կէլինտիքտէ պու քէլիմէլէրին
 մանասը Մովսէսին վասիթասիյէ Ալլահըն պէնի իս-
 րայէլէ սէօյլէտիյի աթիտէքի սէօզտէն աշիքեար տըր .
 «Իմտի գալպլէրինիզին զուլֆէսինի խաթն էտիպ ,
 արթըգ սէրքէշ օլմայընըզ : Վէ շիմտի , էյ իսրայէլ ,
 Ալլահըն օլան Բապպ սէնտէն թալէպ էթտիյի նէ
 տիր , անճագ Ալլահըն Բապպտան խալփ՝ վէ անըն
 թարիգլէրինին ճիւմէսինտէ սիւլուքլէ անը սէվէ-
 սին , վէ Ալլահըն Բապպա պիւթիւն գալպլինտէն
 վէ պիւթիւն ճանընտան իպատէթ էտէսին : Վէ սա-
 նա իսայր կէլմէք իւզրէ , պէնիմ սանա պու կիւն
 թէպլիզ էթտիյիմ Բապպըն էվամիր իւէ գալմանիյ-
 նինի հըֆզ էտէսին» (Թէսն. Ժ. 16, 12, 13,) : Թէք-
 րար , « Վէ Ալլահըն Բապպըն պիւթիւն գալպլինտէն
 վէ պիւթիւն ճանընտան սէվմէքլիյին իշիւն՝ Ալլահըն
 Բապպ գալպլինի վէ նէպլինին գալպլինի խաթն է-
 տէճէք տիր , թա քի պէր հայաթ գալասըն : Վէ պու
 շէրիաթ քիթապընտա մուհարրէր օլան էմրլէրինի վէ
 գանունլարընը հըֆզ իշիւն , Ալլահըն Բապպըն քէլամը-
 նը տինկլէտիյինտէ վէ պիւթիւն գալպլինտէն վէ պիւ-

թիւն ճանրնտան Ալլահըն Բապալա ըրւճու էթտիյինտէ, Ալլահըն Բապալ տախի սէնի էլլէրինին ճիւմէ իշինտէ, պաթնընըն սէմէրէսինտէ վէ հայվանլարընըն սէմէրէսինտէ վէ թօիրաղընըն մահսուլընտա սանա նիմէթ-էրի Ֆէրավան էտէճէք տիր » (Թէսն. Լ. 6, 9, 10) : Պէնի իսրայէլ խեան էտիպ քէօթիւլիւք իշլէտիյինտէ Ալլահ Օնլարա Գալպի զայրի մախթուն թէսմիյէ էտուր խի (Երեմ. Թ. 26 վէ սաիր այէթէր) : Քէզալիք պէնի իսրայէլ Ալլահըն էմր ու թէնպիհինի տինկլէմէտիյի վէ Ալլահըն քէլամընտան խօշանմատըլը վազըթ Ալլահ Օնլարա Գուլազլարը զայրի մախթուն թէսմիյէ էտէր խի (Երեմ. 2. 10) : Պօղսս րէսուլ Բօմ. Թ. 6 այէթտէ « Պէնի իսրայէլտէն օլանլարըն ճիւմէսի իսրայէլ տէյիլ տիր » տէտիքտէն սօնկրա , Ֆիլիփ-փիլիէր Գ. 3 այէթտէ տախի « էհլի խիթան պիզ իզ , քի Ալլահա ըուհ իլէ իպատէթ էտիպ Քրիստոս Յիսուստա իֆթիխար էտէրէք՝ թէնէ իթխմատ էթմէյիզ » տէր : Բէսուլ պաշգա եէրտէ տախի խիթան վէ վաֆթիզ պիր մանատա օլտուզլարընը վէ իքիսի տէ « էլ իլէ օլմամըլ » պիր չէյ , եանի « կիւհահլուրըն վիւճուտինտէն . . . սօյունուս » Քրիստոս իլէ պէրապէր գըյամ էթմէք , արթըզ կիւհահա գուլլուգ էթմէմէք վէ Ալլահըն խըզմէթինտէ մուգատտէս օլմագ իւզրի Քրիստոսուն հուզուրունտա հայաթը ճէտիտէտէ եիւրիւմէք տէմէք օլտուզլարընը կէօթէրի (Գօլօս. Բ. 11, 12, Բօմ. 2. 4—11 :)

Խմոի րէսուլուն եէհուաիլէր վէ խիթան իշիւն տէտիքլէրինի Քրիսթիյանլար վէ վաֆթիզ իւզէրինէ չէվիրիպ չէօյլէ տէյէպիլիլիլիզ . « Զիրա զահիրէն Քրիսթիյան օլան՝ Քրիսթիյան տէյիլ տիր . վէ զահիրէն

ճէսէտտէ օլան լաֆիէլ վաֆթիզ տէյիլ տիր . անճագ Գրիսթիյան պաթընէն օլան տըր . վէ վաֆթիզ տա-
խիւրէամէն օլմայըս՝ բուհ իլէ օլան գալլա վաֆթիզի
տիր , վէ անըն մէտհի ինսանտան տէյիլ , անճագ
Ալլահտան տըր » (Բօմ. Բ. 28, 29) :

Պու շէհատէթլէրտէն կէօրիւնիւր քի ճէսէտէն օլ-
տուգլարը կիլի գալլէն տախի խաթն հախօտ վաֆ-
թիզ օլունտուգլարընը տէրէճէի քիֆայէտէ կէօսթէր-
միշ օլանլար , հանի թէճէտուլուտի գալլէ նալիլ օլմուշ
օլտուգլարընը ինճիլին անքեամընա մութապըգ օլան
թապը ու հարէքէթլէրիլէ կէօսթէրէնլէր քիլիտէ ա-
ղալըղընա վէ Բապըլըն սօֆրասը իշթիրաքընա գա-
պուլ օլունմալը տըրլար : Ետընըզ շիֆահէն օլան ի-
ման իգրարը քեաֆի տէյիլ տիր , գիրա ըյաքեար
հախօտ ալտատընը պիր ատէմ տախի օլ իգրարը է-
տէպիլիր : Գիրիտէ աղալըղընա գապուլ օլունճագ
ատէմի թային էթմէք մէսուլիյէթի քիլիտէ աղալը-
ղընա գապուլ օլունմագ իսթէյէնէ տէյիլ , անճագ
օնու գապուլ էտէնլէրէ ախտ տիր : Զիրա պալատէ
կէօսթէրիտիյի իւզրէ Ալլահ «գալլլէրի զայրի մախ-
թուն» էճնէպիլլէրի գապուլ էտիսլ օնլարը քէնտի
մագտիսինէ իտխալ էթաիքլէրի իշիւն քէնտի մէ-
մուրլարընը թէվալիս էտէյօր : Քէզալիք Ալլահ հըֆզ
էթմէյէ պօրճլու օլտուգլարը խըտմէթ գանունունու
հըֆզ էթմէտիքլէրի իշիւն քէնտի մէմուրլարընա
կիւճէնիսլ , «Մուգստտէս ումուրըմտա խըտմէթ
գանունը հըֆզ էթմէտիսիզ , Փագաթ մագտիսիմտէ
ումուրըմ իշիւն իսթէտիյինիզ խատէմէյի գօտընըզ »
տէր , վէ գալլպի զայրի մախթուն օլան էճնէպիլի
հալընըզ Ալլահըն ճէմաաթընա մախսուու օլան իմ-

թիյազաթա նաիւ վէ հիսսէմէնտ օլմագտան մէն է-
տէր :

Լաքին իհթիմալէն պագըլար տէյէճէքէր քի փէյ-
ղամպէրին քէլամը « գալլէրի զայրի մաթուռն » օ-
լան էճնէպիլէր իչիւն օլուպ Գրիսթիյան տօղմուշ վէ
Գրիսթիյան կիպի վաթթիզ օլունմուշ օլարագ զա-
թէն քիլիսէյէ ազա սոյըլան քիմսէլէրէ միւնասիպ
տէյիլ տիր : Լաքին սու զանն ու գըյաս տօղրու
տէյիլ տիր . միւմին վալիսէյինն էվատլարը քիլիսէ
ազասը օլմայըպ , անճագ քիլիսէյինն հըֆզ ու հի-
մայէսի թահթընտա տըրլար , վէ քիլիսէ օնլարը
թալիս ու թէրպիյէ , վէ օնլար իչիւն տուա էտէր :
Պունլար Բապլըն ոօֆրասընա թէգարրուպ էթմէք
վէ քիլիսէյինն իմթիյազաթընա հիսսէտար օլմագ
հուգուգունա իուլթիէրէսթիքտէն կէլէնլէրին օլ
հուգուգա նաիլ օլտուգլարը շարթլար իլէ նաիլ օլա-
պիլիրէր : Զիրա Ահտը ճէտիս գէմանը Ահտը աթիգ
զէմանը կիպի տէյիլ տիր : Պիր Եէհուտի շէրիաթըն
սալթ խարիճի ային ու րէսմէրինի իճրա էթմէքէ
հէյքէլէ գապուլ օլունուր , վէ դուրսանլարա հիս-
սէտար օլուր իտի . Լաքին չիմի Գրիստասուն գուր-
պանընըն թէգքէարը օլան աշաի Բապլանի այինինէ
գապուլ օլունանլար փէյղամպէրին քէլամընճա հէյ-
քէլին գուրսանլարընա թէգարրուպ էտէն էճնէպի-
լէրին գապուլ օլունտուգլարը շարթլար իլէ գապուլ
օլունմալը տըրլար , Փաքէյիճի վէ տիրի իման իլէ
Եաչոյանլարըն սայըսընտան օլմայանլար ինճիլին թա-
լիմինէ կէօրէ շէյթանըն հիւքմի թահթընտա սու-
լունան տիւնեայա միւթէալիգ տիրէր , վէ էճնէպի-
լէր կիպի օլուպ , մուգատտէպէր իլէ աուա նասիպ

վէ հիստէլէրի եօգ տուր : (Էֆս. Բ. 1—20, Ղալ. Զ. 15, Բ Գօրընթ. Գ. 2, 5, Դ. 5—6 վէ սաիր այէթ-լէր) : Վազա իյաքեար վէ քէնտի բուհանի հալլէ-րի հազգընտա ուլտանմըջ օլան տաէմէր տաիսի ըէ-սուլլէր զէմանընտա քիլիսէլէրէ սիվիշիպ կիրմիլլէր (Ղալ. Բ. 4, Ա. Յովհ. Բ. 19, Գ. Յովհ. 10, Բ Տիմ. Դ. 10, 14), լաքին պու միսիլլիւ քիմսէլէր տաիսի կէրէք իգըրար էթտիքլէրի խմանա վէ կէրէք խարիճի սէպէպլէրէ մէպնի հազիգաթէն թէճտիտ օլունմուշ օլան զաթլար կիպի քիլիսէլէ գապուլ օլունմուշ օլ-տուգլարընտան ըէսուլլէր քէնտի ըէսալլէրինտէ օն-լարա քիլիսէ ազասընա, էվլատ Ուլլահա վէ սէմա-վաթ վարիպէրինէ խիթապ էտէր կիպի խիթապ է-տէր :

Պօղոս ըէսուլլ խապէր վէրիւր քի չիմտի « Նէ եէ-հուտի, նէ տէ Եունանի վար » վէ ճիւմէսի Բապպ Յիսուս Բրիստոստա պիր տիրլէր, վէ տիրի խման իլէ վէ Բուհ իւլ գուտս իլէ Բրիստոստուն օլանլար «Ապրահամըն նէսլի վէ վատ միւճիպինճէ վարիսլէր» տիրլէր (Ղալ. Գ. 28, 29, Բօմ. Ը. 9) : Իշթէ քի-լիսէնին խմիյազաթընա միւշարիք օլմալա հազգը օլան Ալլահըն գաւմը պու տուր. խամէն Բրիսթիյան եախօտ փաթիէրէսթ օլան սաիր քիմսէլէրին Ալլա-հըն ճէմաաթը իլէ հիսսէ վէ նաոիպլէրի, վէ Ալլա-հըն հէյքէլի վէ օնուն ճէմաաթընըն խանէսի օլան Բրիստոստուն քիլիսէսի ազասընտան սայըլմալա հազգ-լարը եօգ տուր : Մուհապլէթլէ ամիլ օլան (Ղալ. Ե. 6), գալպլէրի փաքլայան (Ամալ. ԺԵ. 9), տիւ-նեպա զալիպ օլան (Ա. Յովհ. Ե. 4), կիւնահ հիւքմ ու թէսալլութունտան գուրթարան (Բօմ. Զ. 14,

17), սէմէրէսի թէգատտիւս, վէ նէթիճէսի տաթի հայաթը հայեալյէ օլան (Րօմ. 2. 22) վէ բուհու խէլատ էտէն, (Ամալ. Ժ2. 31) Գրիստոս Յիսուստա օլան իմանըն վասթիթասիյլէ (Ղալ. Գ. 26) էվլատ Ուլլահ օլմայանլար վաֆթիզ օլունմուշ օլտալար, վէ Գրիսթիյան տաթի կէօրիւնսէլէր, եինէ « էճնէսի » տիրէր, պինաէն ալէյհ քիլիսէնին իմթիյազաթը մախսուսէսի միւշարէքէթինէ Ահաը աթիզ վէմանընտա էճնէսիլէրին դապուլ օլունտուգլարը շարթլար իլէ գապուլ օլունմալը աըրլար :

Բէսուլլէրին զէմանընտա քիլիսէյէ գապուլ օլունմագ շուրութու եէհուտիլէր վէ փութփէրէսթլէր իշլան ֆարգլը տէյիլէր իտի : Կէրէք եէհուտիլիքտէն վէ կէրէք փութփէրէսթլիքտէն կէլէնլէրտէն թէվպէ վէ իման թալէս օլունուր իտի, վէ Բուհ իւլ գուտս իլէ թէճաթ օլունտուգլունու տէլաիլի քեաֆիյէ իլէ կէօսթէրէն հէր աոէմ քիլիսէ ազալըղընա գապուլ օլունուր իտի (Ամալ. Բ. 38, 41, Բ. 37, Ժ. 47, ԺԵ. 7—19) :

Պունտան էվվէլքի պէնաթիմիզտէ, էվվէլա, գալսլէրի մախթուն օլան քիմսէլէրին, եանի Բուհ իւլ գուտս իլէ թէճաթ օլունտուգլարընա տաթի միւթէպէր աւլամէթլէր կէօսթէրէն քիմսէլէրին, քիլիսէ ազալըղընա վէ աշար Բապպանի միւշարէքէթինէ գապուլ օլունմագ հագգլարը օլտուղու, վէ, սանիյէն, օլ աւլամէթլէրին քեաֆի վէ վաֆի օլուպ օլմաաըղընը թային էթմէք քիլիսէ ազալըղընա գապուլ օլունմագ իսթէյէն քիմսէլէրէ տէյիլ, անճագ օնլարը գապուլ էտէճէք օլան քիմսէլէրէ աթա պիր քէյֆիյէթ օլտուղու կէօսթէրիլտի : Իշպու պէնտտէ իսէ քիլի-

ո՞նէ ազալըզընա , ետխօտ աշաի Բապականի միւշարէ-
քէթինէ գապուէլ օլունաճագ օլան քիմսէտէն նէ շէյ
թալէպ օլունառուզու կէօսթէրիլէճէք տիր :

Պիր գաիտէի քիւլլիյէ օլարագ տէրիզ քի քիլիսէ
ազալըզընա գապուէլ օլունաճագ օլան պիր քիմսէտէն
Գրիստոսա օլան խմոնընը ալէնէն իգրար էթմէյէ
վէ Ալլահ իլէ վէ օնուն ճէմսաթը իլէ ահտա կիր-
մէյէ հազըրլըգ թալէպ օլունուր :

Մալում տուր քի աշաի Բապականի այինի էֆէն-
տիմիզին քէնտի շայիրտլէրի իլէ պէրապէր ֆըսհ
գուզուսունու եէտիյի վագըթ թէէսիս օլունմուշ
տուր , վէ օլ վագըթ պու այինէ միւշարիք օլանլար ,
եանի րէսուլլէր , Եէհուտի քիլիսէսի աղասընտան օ-
լարագ օլ քիլիսէնին իմթիյազաթընա նաիլ օլմագ
իչիւն իճրասը թալէպ օլունան շարթլարը զաթէն
իճրա էթմիշ օլան քիմսէլէր խաի . եանի Ալլահ իլէ
օնուն գաւմը արասընտա (Ես. ԾԶ. 3—6) ագտ օ-
լունան մուգատտէս վէ ճէլիլ ահտը իճրա էթմիշլէր
խաի , օլ ահտը քի Ալլահ օնու մագտիսէ գալպլէրի
ղայրի մախթուն էճնէպիլլէր խախալը իլէ նագզ օ-
լունմուշ առտ , վէ օլ էճնէպիլլէրի խախալ էտէն
քեհահինլէրի թէվալիս էտէր . « Գալպլէրի զայրի մախ-
թուն . . . էճնէպիլլէր կէթիրաինիզ . — վէ . . . ան-
լէր ահտըմը նագզ էթտիլլէր » (Եզէկ. ԽԴ. 7) : Ալլա-
հա խասս գաւմ առտ օլունմագ իչիւն պու ահտըն
հըֆզ օլունմասը մաթլագա լագըմ խաի : Ալլահ Սի-
նա տաղը իւզէրինտէ շէրիաթը վէրիւր իքէն պէնի
Իսրայէլէ շէօյլէ սէօյլէտի . « Վէ չիմոի թահգիդան
սէօզլւմիւ տինիլլէյիպ՝ ահտըմը հըֆզ էտէր իսէնիզ ,
ճէմիի ագվամ արասընտա պանա խասս գաւմ օ-

լաճագործը . զիրա քեաֆֆէի զէմին պէնիմ տիր :
 Վէ սիզ պանա քեահինէրտէն միւրէթթէպ պիր մէ-
 լէքիւթ վէ մուգատտէս պիր իւմմէթ օլաճագործը .
 պէնի իսրայէլէ սէօյլէյէճէյին սէօյլէր պունլար
 տըր : . . . Վէ պիւթիւն գաւմ պիւ իթթիֆադ
 ճէվապ վէրիպ , Բապպըն սէօյլէտիյի չէյին քեաֆ-
 ֆէսինի իճրա էտէրիզ » տէտիլէր (Խուր. ԺԹ. 5, 6,
 8) : Վէ պիւթիւն գաւմ իլէ օլան պու ահտ Մովաբ
 օվալարընտա (Թէսն. ԻԹ. 1, 9, 12) , վէ Յովսիանըն
 էյամընտա (Միւլ. րապի ԻԳ. 2, 5) , քէզալիք Բա-
 բելոն էսարէթինտէն ավտէթտէն սոնկրա Նէեմիա
 վադթընտա (Նէեմ. Ը. Թ. Ժ.) միւքէրրէրէն թէճ-
 տիտ օլունտու , վէ իհթիմալէն հէր եէտի սէնէտէ
 պիր տէֆա չատըր պայրամընտա պիւթիւն գաւմա
 չէրիաթ օգունտուզու սըրատա , հիչ տէյիլ իսէ չէ-
 րիաթը իլք տէֆա օլարադ տինլէյէնէր վէ հէնուզ
 օլ ահտը ագտ էթմէմիչ օլանլար իչիւն ահտ թէճ-
 տիտ օլունուր իտի : Մէզամիրտէ (Ծ. 5) Ալլահ
 « միւթթադիլէրիմի , զէպիհէ իւզէրինէ պէնիմ իլէ
 ագտը ահտ էտէնլէրի պանա ճէմ էտինիզ » տէր :
 Վէ եինէ օլ մէզմուրուն 16 սյէթինտէ Ալլահ չէրի-
 րի , վէլէվ պէնի իսրայէլտէն օլտա , քէնտի ահտը-
 նը ազընտա ալմագտան մէն էտէր : Պինաէն ալէյհ
 գալլտէն Ալլահ իլէ ահտ ագտ էթմէք Ալլահըն
 ճէմաաթը արտաընտ գապուլ օլունմագլըլըն շար-
 թը իտի :

Ալլահ իլէ պու ահտը խալիսանէ ագտ էտէնլէր հէր
 չէյտէ Ալլահա իթաաթ էթմէք վէ տաիմա Ալլահըն
 գաւմը արտաընտա գալմագ արզուսունտա օլտուգ-
 արընը պէյան էտէրլէր իտի : Ալլահ իլէ օնուն

գալմը արատընտա ագտ օլունան պու ահտա «Բապ-
պա սատըգ գալմագ վէ անըն իամիյլէ եհմին էթ-
մէք» (Թէսն. Ժ. 20, Ես. ԾԶ. 3, 6) ահնիլի խոի :

Ալլահըն իամիյլէ եհմին էթմէնին ուսուլու շու ի-
տի . Բապպ եախօտ Եհհօլա հայ Գըր . վէ պու եհմին
իքի սուրէթլէ , պիրիտի սըտգ ու հագիգաթ իւզրէ .
«Վէ հագիգաթ վէ հագգ վէ սալահ իւզրէ , Բապպ
հայ տըր տէյիւ եհմին էտէճէքսին» (Երեմ. Դ. 2) .
վէ իքինճիտի քիզպ իլէ էտիլի խոի . «Վէ Բապպ
հայ տըր՝ տէրէր իտէ տէ , քիզպ իլէ եհմին էտէրլէր»
(Երեմ. Ե. 2, 3) . վէ Վէյլամպէր պունու սէօյլէտի-
յի ագապինճէ , «Եա Բապպ , սէնին կէօզլէրին հա-
գիգաթա տօղրու տէյիլ մի տիր» տէր . եանի տէ-
մէք իսթէր քի Ալլահ քէնտի ահտընը հըֆզ էթմէք
իչիւն եհմին էտէնաէն սըտգ ու խուլուս թալէպ է-
տէր , վէ սալթ խալիսանէ եհմինի գապուլ էտէր :
Մէգ. ԾԱ. 6, Միւլ. էվլէլ ԺԶ. 7 : Իմտի , պիր ա-
տէմ հէյքէլին էքմէյինտէն վէ գէպիհէլէրին իչ եա-
ղընտան վէ դանընտան եհմէք հագգ ու սէլահիյէ-
թինի իհրապ էթմէք իչիւն Բապպըն ահտընը հըֆզ
վէ ծնուն էմրլէրինէ իթաաթ էթմէք վէ Ալլահա
սատըգ գուլ օլմագ մուրատընտա օլտուղունա տաիր
ալէնէն եհմին էթմէլի խոի : Դալպլէրի զայրի մախ-
թուն օլտուղլարը ամէլ ու հարէքէթլէրինաէն
կէօրիւնէն վէ Բապպա հագիգաթ իւզրէ տէյիլ ,
պէլքի քիզպ իլէ եհմին էտէն էճնէպիլէրի մագաթի-
սէ գապուլ էթտիքլէրի իչիւն Ալլահ քէնտի մէ-
մուրլարընա , քեահինլէրէ , չէտիտէն զապապլան-
տը : Սալթ եհմին եախօտ ահտ քեաֆի տէյիլ ի-
տի , խիթանը գալպ իլէ իմա օլունան վէլատէթի

սանկէ աւաթի տախի թալէս օլունուր իտի :

Շիմտի տախի Բրիսթիյան քիլիսէսինին իմթիյա-
զաթը մախսուսէսինէ միւշարիք օլմագ իշին հէման
օլ շէյ թալէս օլունուր : Շիմտի ահտ միւմին իլէ
Բրիստոս արասընտա տըր , վէ պու ահտ իլէ ագտ
ու թէէսիս օլունան միւնասէպաթ թէզէվվիւճէ
թէշպին օլունմուշ տուր : Բրիստոս կիւվէյի տիր , վէ
քիլիսէ եախստ խուսուսա քիլիսէյի թէշքիլ էտէն
ազատան հէր պիրի կէլին տիր (Էփս. Ե. 23—32) :
Կիւվէյի օլան Բրիստոս վէ կէլին օլան միւմին տ-
րասընտա պու բապըթա ագտ օլունտուգտա կէլին
քէնտի քէնտինի Բրիստոսա վէրիս օնուն օլուր , օ-
նու սէվէր , օնա բիայէթ վէ իթաաթ էտէր , վէ պու
շէյլէրի իճրա էտէճէյինի ալէնի վէ չօղիւլմէզ օլան
եէմին վէ ահտ իլէ պէյան էտէր : Միւմին քիմսէ
Բրիստոս իլէ օլան պու ահաը բուհ իլէ վէ հադի-
զաթ իլէ , եանի պիւթիւն գալպինտէն ագտ էթմէլի
տիր : Իշթէ պու էճիլտէն բէսուլլէրին էյամընտա
պիհագգըն վաֆթիւլ թալէս էթմէնին շարթը «պիւ-
թիւն գալպտէն» (Ամալ. Ը. 37) Բրիստոսա ինան-
մագ իտի : Պետրոս բէսուլ փութփէրէսթլէրի վաֆ-
թիւլ էթմէյէ բազի օլտու , զիրա «Բուհ իւլ Գուտս
իպթիտատէ պիզիմ իւզէրիմիզէ նազիլ օլտուղու կի-
պի , անէրին իւզէրինէ տախի նազիլ օլտու » (Ա-
մալ. ԺԱ. 15) տէր , վէ Բուհ իւլ գուտսուն օնլար
իւզէրինէ նազիլ օլտուղունու 17 այէթտէ շու սու-
րէթտէ պէյան էտէր . «Իմտի Ալլահ պիզէ վէրտիյի
այնի մէվէիպէյի Բապս Յիսուս Բրիստոսա Իմն էթ-
Ֆէլէ իւզէրինէ անլէրէ տախի վէրտի իսէ , պէն
քիմ իտիմ քի Ալլահա մուխալէֆէթ էտէպիլէյիմ : »

Եսայի փեյղամպէր Ահտը ճէտիտ զէմանընը իմա
 էտէրէք Ալլահ թարաֆընտան շէօյլէ տէր . « Բէն-
 տիմ իլէ եէմին էթտիմ , աղլըմտան քէլամը սատըդ
 սիւտուր էթտի վէ կէրի տէօնմէզ , քի հէր տիզ պա-
 նա շէօքէճէք , վէ հէր տիլ եէմին էտէճէք տիր :
 Տէնիլէճէք տիր քի՝ Սալահ ու գուվլէթիմ անճագ
 Բապպ իլէ տիր » (Ես. Խե. 23, 24) : Վէ Պօղոս
 րէսուլ , « Սէմատա վէ րուի զէմինտէ վէ եէր ալ-
 թընտա պուլունտնլարըն քեաֆֆէսի Յիսուսըն իս-
 մինէ տիզ շէօքիւպ՝ Փէտէր Ալլահըն մէճտի իջիւն
 Յիսուս Բրիտոսս Բապպ իտիյինի հէր լիսան իգրար
 էտէ » (Ֆիլի. Բ. 10, 11) տէր , վէ պաշգա եէրտէ
 (Բօմ. Ժ . 6—8) Ալլահըն պէնի Իսրայէլ իլէ ահ-
 տընը հափի օլան թէսն. Լ. 11—14 այէթլէրի զիքր
 էթտիքտէն սօնկրա շէօյլէ իլավէ էտէր . « Շէօյլէ քի
 Յիսուսըն Բապպ իտիյինի աղլըն իլէ իգրար էտիպ՝
 Ալլահ անը էմվաթտան իհեա էթտիյինէ գալպին ի-
 լէ ինանըրսան , խէլաս պուլաճագսըն : Զիւնքի սա-
 լահ իջիւն գալպ իլէ իման , վէ խէլաս իջիւն աղլը
 իլէ իգրար գըլընըր : Զիրա քիթապ՝ Անա հէր քիմ
 իման էտէրտէ խէճիլ օլմայաճագ տըր՝ պույուրուր :
 Զիւնքի եհհուտի իլէ եունանինին ֆարգը եօգ տըր .
 զիրա ճիւմէնին Բապպը քէնտիտի օլուպ՝ քէնտինէ
 սուա էտէնլէրին ճիւմէտինէ զանի տիր » (Բօմ. Ժ.
 9—12) : Բէսուլ եհհուտի վէ փութփէրէսթ իջիւն
 խէլաս թարիգի պիր օլտուլունու , վէ պու թարիգ
 խէլասքետար օլմագ իւզրէ էմվաթտան գըյյամ էթ-
 միշ օլան Բրիտոսսա ինանմագ , վէ եալընըզ լիսան
 իլէ տէյիլ անճագ գալպտէն ինանմագ , վէ պատէ-
 հու պու իմանը ատէմլէր հուզուրունտա իգրար էթ-

մէք , վէ Ալլահըն գատիմ գազմընտան պէօյլէք ահտ
վէ եէմին իլէ Եէհօվայը քէնտինէ խասս Ալլահ էթ-
մէք թալէս օլունտուղու իւզրէ Բրիտտոսա կիտիս
օնու քէնտինէ խէլաքեար էթմէք տիր :

Պու սլապտէ Բիթապը մուգատտէստէն տահա պիր
չօգ շէհատէթլէր կէթիրէսիլիր խտիք խտէ , հա-
ճէթ կէօրմէտիք : Աշաի Բապպանի ոօֆրատընա
եազլաշմագ եախօտ քիլիսէ տգալըղընա գապուլ օ-
լունմագ խթէյէնլէրտէն ալէնէն իզրարը իման վէ
Ալլահ իլէ վէ օնուն ճէմաաթը իլէ ագտը ահտ թա-
լէս էթմէք Բիթապը մուգատտէսէ քեամիլէն մու-
վաֆըգ օլտուղու քիֆայէթ մէրթէպէտէ կէօրիւլ-
տիւ : Ագտէմճէ պէյան օլունտուղու իւզրէ գատիմ
քիլիսէնին ատէթի տախի պու խտի : Ես. ԽԴ. 2—5
այէթլէրտէ միւնտէրիճ օլան իխպարաթը փէյզամ-
պէրանէ Ահտը ճէտիտ գէմանընա միւթէալլիգ տիր :
Բրիսթիյանըղըն իլք տարլարընտա սիննի պիւլլուզէ
վասըլ օլմուշ պիր ատէմին վաֆթիզ օլունաճաղը ,
եախօտ սիննի սապավէթինտէ վաֆթիզ օլունմուշ
օլան պիր քիմսէնին աշաի Բապպանի միւշարէքէթինէ
գապուլ օլունաճաղը սըրատա օնտան իման իզրարը
վէ ահտ ագտը թալէս օլունտուգտան մատա սլա-
լատէ մէգքիւր իխպարաթը փէյլամպէրանէյէ կէօրէ
քէնտի էլեաղըսը իլէ « Պէն Բապպըն իմ » իպարէսի-
նի եազմարը վէ պու իպարէնին ալթընա խամինի
եախօտ միւհրինի վազ էթմէսի տախի թալէս օլու-
նուր խտի :

Պինաէն ալէյհ պու սլապտէ թիւրքիատաքի ին-
ճիլի քիլիսէլէրին ատէթի Բիթապը մուգատտէսէ վէ
գատիմ քիլիսէնին ատէթինէ մուվաֆըգ սըր :

թէն զիքր օլունտուլու իւզրէ , սօնկրատան զուհուր
 էտէն եէնի եէնի զէլալէթլէր ալէյհինտէ իշթիքեա
 էթմէք մէճպուրլյէթի հասըլ օլտուգտա գատիւմ
 քիլիսէ խմանըն իգրար օլունտաճ քրքեանընը ար-
 թըրտը , կաքին քիլիսէյի վէ տիւնեայը եէքտիկէրին-
 տէն այըրան սէտտ օրթատան գալտըրըլտըգտա վէ
 քիլիսէյի զէլալէթլէր սարտըգտա պու ատէթ պաթ-
 թալ օլտու : Ամմա օն ալթընճը ասրտա վուգու պու-
 լան իսլահաթը տինլյէտէն սօնկրա պու ատէթ եէ-
 նիտէն մէյտանա կէլտի , վէ ինճիլին հագիգաթը
 խալիսէսինին մուվաֆֆազլյէթ պուլտուլու հէր եէր-
 տէ ումումէն գապուլ օլունտու :

Էվվէլքի սահիֆէլէրտէ , էվվէլա , Բապպըն սօֆ-
 րասը մէմուրլարընըն օլ սօֆրայա թէգարրուպ էթ-
 մէք իսթէյէնլէրտէն Գիթապը մուգատտէսին թա-
 լիսի մուճլ պլինճէ թէճէտտիւտի գալպէ նաիլ օլ-
 տուգլարընը իսպաթ էտէն տէլիլէր թալէպ էթմէ-
 յէ պօրճլու օլտուգլարը կէօսթէրիլտի : Սանիյէն ,
 աշաի Բապպանիյէ միւշարիք օլմագ իսթէյէնլէր
 Բապպըն սօֆրասընա թէգարրուպ էթմէք իսթիյա-
 զընա նաիլ օլմագ իշիւն Գրիստոսա օլան խմանլարը-
 նը ալէնէն իգրար էթմէյէ վէ Ալլահ իլէ վէ օնուն
 ճէմաաթը իլէ ահա ագա էթմէյէ պօրճլու օլտուգ-
 լարը կէօսթէրիլտի : Սալիսէն , պու պապտէ գա-
 տիւմ քիլիսէնին ուսուլ ու ատէթի պէօյլէ օլտուղու
 կէօսթէրիլտի :

Իմտի , պու իֆատաթտան իսթինթաճ օլունուր
 քի , էվվէլա , ուսուլը մէշրուհայէ օլան մուխալէ-
 ֆէթ նէֆիճաա պիր ուսուլա տէյիլ , անճագ Ալլա-
 հըն քէլամընա վէ գատիւմ քիլիսէնին ատէթ վէ գա-

նունունա մուխաղէֆէթ տիր , հէմ տէ չիմտիքի ին-
 ճիլի Բրիսթիյանլարըն էն ազիմ վէ էն տինտար գըս-
 մընըն ատէթի ճարիյէսինէ մուխաղէֆէթ տիր : Սա-
 նիյէն , իսթինթաճ օլունուր քի տու ատէթէ եա-
 խօտ գանունա իթաաթ էթմէյէնլէր Ալլահըն Բի-
 թապը մուգատտէստէ իզհար ու պէյան օլունան
 իրատէթինի կէօսթէրէն պիր վաիպէ եախօտ սաիր
 պիր Բրիսթիյանա տէյիլ , աճապ օլ իրատէթի իզ-
 հար ու պէյան էտէն Ալլահա իթաաթսըզ տուլու-
 նուրլար :

Պէլքի սազըլար , « Պիզ գալլիլէրի պիլիալ թէֆթիշ
 էտէմէտիյիմիզտէն ալտանապիլիլիլիզ , պինաէն ալէյհ
 ատէմէրին գալլիլէրին թէֆթիշէթմէմիզ պիհուտէ
 տիր » տէյէճէքլէր :

Պունա ճէվապէն տէրիզ քի .

1. Բիթապը մուգատտէս աշաի Բապսանիյէ միւ-
 չարիք օլմագ իսթէյէնլէրին սալթ արգըսունու
 քեաֆի սայմայարագ թէճէտտիւտի գալպէ նաիլ
 օլտուգլարընա տաիր օնլարտան տէլիլէր արամա-
 մըզը , վէ էտէճէյիմիզ թէֆթիշ ու իմթիհան սէհվ
 ու խաթատան արի օլմայըպ տիզի եանըմագտան
 գուրթարմատըզընը պիլմէմիզլէ պէրապէր եինէ
 Բապպըն ոսֆրասընա թէգարրուպ էթմէք իսթէյէն-
 լէրտէ աճապ թէճէտտիւտի գալպէ նաիլ օլտուգ-
 լարընա տաիր նիշանլար կէօրտիւլիւմիւզտէ օնլարը
 քիլիսէ ազալըզընա գապուլ էթմէմիզի թալէս է-
 տէր : Բէսուլլէրին էյամընտա պիլէ « խաֆիէն սի-
 վիշէրէ իշէրի (քիլիսէյէ) կիրէն քեապիպ պիրատէր-
 լէր» (Ղաւլ Բ. 4) տուլունտուլար , վէ «պազը ֆա-
 սըզ քիմիէլէր խաֆիէն» քիլիսէյէ կիրտիլէր (Յուզ .

4) իսէ տէ , երնէ ընտելլէրին մէքթուպարընտան աշիքեար կէօրիւլտիւլիւ իւզրէ օլ վագըթ պիր ա- տէմաէ ֆիլհագիզա Գրիստոսուն շայիրտի օլուսլ Բուհ իւլ գուսա իլէ թէճտիտ օլունտուղունա տա- իր տէլիլի քեաֆիյէ կէօրիւլմէտիքճէ օլ ատէմ քի- լիսէ ազալըղընա գապուլ օլունմագ իտի :

2. Պագէն միւտագգիզ վէ ֆէթին քիմնէլէր պիլէ ալտանըրլար վէ եանլըշ հիւքմէլէր վէրիւրէր իսէ տէ , երնէ պիզ ստէմէրի քէնտի աւէլ ու հարաքէթլէ- րիլէ մուհաքէմէ էթմէքտէն զայրի պիր եօլ իլէ թա- նըյասմագ իզ : խէլտսքեարըմըլ , «Անլէրի մէյվէլէ- րինտէն թանըյասմագսընըլ , » (Մատթ . է . 16) տէր , վէ Պօղոս ընտուլ , «Բուհանի քիմնէ հէր շէյի թէմեիզ էտէր իսէտէ , քէնտիսի հիջ պիրի թարաֆըն- տան թէմեիզ օլունմագ » (Ա . Գօրընթ . Բ . 15) տէր : Գիլիսէ մէմուրլարը վէ հէր Գրիսթիյան աշաի Բապ- պանի միւշարէքէթիկնէ գապուլ օլունանլար արա- սընտա ալտանմըլ վէ րիյաքեար քիմնէլէր պուլու- նաճաղընը պիլիւրէր իսէտէ , քիլիսէյի վիսք սագ- լամագ իջիւն քիլիսէ ազալըղընա գապուլ օլունմագ իսթէյէնլէրտէն թէճէտտիւտի գալպէ նաիլ օլտուգ- լարընա տաիր աէլիլէր թալէս էթմէքտէն զայրի պիր չարէ պուլունմատըղընը , վէ մէսուլլէթի քի- լիսէյէ գապուլ օլունաճագ ատէմ իւզէրինէ աթա- րագ հէր քէսի պիլա թէֆթիշ վէ թէտգիզ քիլի- սէյէ գապուլ էթմէք էյի օլմատըղընը տաիր պի- լիւրէր :

3. Գիլիսէ թարիլիինտէն կէօթէրէպիլիւրիզ քի քիլիսէյէ գապուլ օլունաճագ զաթլարը իմթիհան էթմէք ուսուլինի թէրք էտէն քիլիսէլէր թէճէտ-

տիւտի գալլէ նախ օլնամընչ ազա վէ մէմուրլար իլէ
տօլմուշ , վէ օլ քիլիսէլէրտէ ինճիլին հագիգի վէ
մուճիպի նէճաթ օլան վազ ու թալիմի իհմալ օլուն-
մուշ , վէ օրայա զէլալէթ , կիւնահ վէ տիւնեալիէ-
րէթիլիք կիրմիշ տիր : Պիլաքս կէօրիւրիւզ քի քիլի-
սէյէ գապուլ օլունահագ զէվլաթը իմթիհան էթմէք
ուսուլ ու գանունունա Բիթապը մուգատտէսին էմր
ու մաթլուպու իւզրէ ըիպէթ էաէն քիլիսէլէրտէ
«Խաֆիէն սիվիլիս իշէրի կիրէն քեազիսլ պիրա-
տէրլէր» , վէ օնլարըն սէպէպինտէն սազը եանլըշ-
լըզլար պուլունմուշլար իսէ տէ , եինէ օլ քիլիսէլէր
իման վէ հիւսնի հալ ու հարէքէթլէրի ճիհէթիլէ
փաք վէ Բրիտտոսուն միլէքիւթիւնիւն թէրագգի-
սինէ սահիհէն արզուքէշ գալմըշլար : Իմաի , Բրիտ-
թիլյան քիլիսէլէր հագգընտա պիր հագիգաթը միւս-
պէթէ օլարագ տէյէպիլիրիւզ քի թէնէյէ ազա Գապուլ
էմիգէ Խոստոսունար արեգալի ու ինլիսա իլէ իմլիհան օլ-
մայան եէրթի Կոզրու իման վէ հիւսնի ալաք վէ հիւսնի Երա-
րէ հրթը ու պաքալը կէճ օլար :

4. Գիւլիսէ ազաւըղընա գապուլ օլունմագ իսթէ-
յէն քիմնէտէ արանըլաճագ տէլալի Գրիստոսա սա-
հիհ իման վէ գալի մուհապլէթ վէ Գրիստոսուն
թէնպիհլէրինի օնուն եարտըմը իլէ հըֆզ էթ-
մէք իչիւն գարարը գաթի տիրլէր : Շիւահէսիզ պու
տէլալի թագվիյէ եախօտ թագեիֆ էտէն հալ ու
խուսուսլար պուլունուսլ , մէզքիւր տէլալի արա-
յանլար օլ ահվալ ու խուսուսաթը տախի նազարը
տիգգաթա ալմալը տըրլար : Րէսուլլէր քիլիսէյէ
գապուլ էթտիքլէրի քիմնէլէրտէ տախիմ պու տէ-
լալի վէ խուսուսա հէփիսինին մէնպաի օլան սահիհ

խմանը արամբջ տըրլար : Փիլիսոպոս խառըմըն «սիւ-
թիւն գալսինտէն» (Ամալ. Ը. 37) Գրիստոսա խման
էթտիյինէ տաիր օլան իգրարընը ալտըգտան սօնկ-
րա օնու վաթթիւ էթտի : Խառըմըն խմանը խալիս
օլուս օլմատըղը խուսուսուհտա գանի օլմագ իշխն
Փիլիսոպոսուն պաշգա սիւալլար տախի իրասա էթ-
միշ օլտուղու Գրիթալը մուգատտէստէ մուհարթէր
տէյիլ իսէտէ , էօյլէ սիւալլար իրասա էթմիշ օլտու-
ղու փէք միւհթէմէլ տիր : Բէսուլէր Պէնտէկոստէ
կիւնիւ պիր չօգ քիմնէլէրի քիլիսէ աղալըղընա գա-
պուլ էթտիքլէրի վադըթ պէօյլէ էթտիլէր : Բէսուլ-
լէրին թալէս էթտիքլէրի տէլիլ անճագ խման իգ-
րարը խտի իսէ տէ , հէր քէսին սուրէթի իգրարըն-
տան օնուն խմանը սահիհ օլուս օլմատըղը աննա-
շըլըր խտի :

Սանիյէն , պէլքի իմթիհան ուսուլընա ըիսյէթ է-
տէն քիլիսէլէր աղասը օլ ուսուլա ըիսյէթլէրի օլ-
մայան քիլիսէլէր աղատընտան տահա էյի կէօրիւն-
մէղլէր տէնիլէճէք տիր : Պունա ճէվապէն տէրիւ :

1. Իմթիհան չօգ քէրրէ լազըմ օլտուղու գատար
տիգգաթլէ իճրա օլունմայօր , վէ պու սէպէպտէն
տիր քի լիյագաթսըղ օլան քիմնէլէր իմթիհան ու-
սուլունու գապուլ էտէն քիլիսէլէրէ տախի սիվիշիպ
կիրիյօրլար :

2. Գրիլիսէ աղատընտան օլուս պիղէ ըիյաքեար վէ
ալտատըճը կէօրիւնէն քիմնէլէր հէր նէ գատար հէր
ճիհէթլէ Գրիսթիյանա եագըշըր հալ ու հարէքէթ-
տէ տէյիլ իսէլէրտէ , եինէ երւրէքլէրի թէֆթիւ է-
տէն Ալլահըն հուզուրունտա պէլքի ալտատըճը վէ
ըիյաքեար տէյիլ տիրլէր : Ամա օլան քիմնէ իշխն

հէր չէյ սիյահ տըր , վէ սարըլըգ իլէթինէ թու-
թուլմուշ օլան քիմնէ հէր չէյի սարը կէօրիւր :
Բէսուլ , «Բուհանի քիմնէ հէր չէյի թէմեիզ էտէր
իսէ տէ , քէնաիսի հիչ պիրի թարաֆընտան թէմ-
եիզ օլունմազ» (Ա. Գօրընթ. Բ. 15) տէր : Պու ճիւմ-
լէ իլէ ինճիլի քիլիսէ աղալարընտա թէճէտտիւտի
գալլէ նաիլ օլմամը քիմնէլէրտէն ազ ֆարգըլը օ-
լան քիմնէլէր պուլունմաաը աճընաճադ պիր քէյֆի-
յէթ տիր : Պէօյլէ քիմնէլէր Բրիսթիյանլըլըն տիւշ-
մէնլէրինէ հազիգաթը լէքէլէմէք իչիւն նէ պէօյիւք
սէպէպիյէթ վէրաիքլէրինի քեսաքի կէօրէ իտիլէր :

Շունու տախի ունութմամալը քի տիւննէվի քիմ-
նէլէր չօգ տէֆա տինտար վէ խալիս Բրիսթիյան-
լարա ըիյաքեար վէ քէօթիւ ստէմլէր նազարը իլէ
պագարլար : «Շայիրտէ մուալլիմի կիպի՝ վէ գաւա
էֆէնտիտի կիպի օլմագ քիֆայէթ էտէր . խանէ
սահիպինէ Պաալգէպուլ տէտիքլէրի հալտէ , անըն
խանէսի խալգընա նէ գատար գլյատտէ տէյէճէքլէր
տիր : » Տէրէճէի նիհայէտէ գուտսիյէթ սահիպի օ-
լան խէլապեարա պիլէ «պօղազընա թապի վէ մէյ-
խօր» , «ադընա խալէլ կէլմիշ» , «ճիննլէրին ըէիսի
վատըթասըլլէ ճիննլէրի իխրաճ էտէն» , «խալգը
իզլալ էտէն» , վէլէտաըլ , «քիւֆրպազ» վէ «էօյիւմէ
միւսթահազգ» տէնիլմիշ տիր (Մատթ. ԺԱ. 19 ,
Մարկ. Գ. 21, 23, Յովհ. Է. 17, 20, Ժ. 20, 33 վէ
զայրիհի) : Բէզպիւք Պօղոս ըէսուլ քեսագիպ , ֆէնն-
պազ վէ հիլլէքեար տէյիւ վէմմ օլունմուշ տուր (Բ
Գօրընթ. ԺԱ. 31, ԺԲ. 16, 17) : Բրիտոտուսն չա-
յիրտլէրինտէն չօգլար պէօյլէ իֆթիրալարա օղրա-
մըշ վէ օղրամագտա տըրլար : Հէր քէս Բրիտոտուսն

չայլորակելինի զէմմ ու թաղալիչ էթմէքտէն ինթի-
րազ էլէսին :

Սալիսէն , պէլքի տէյէնլէր պուլունաճաղ քի ա-
չաի Բապսղանիյէ միւշարիք օլմագ իսթէյէնլէրի իմ-
թիհան էթմէք ուսուլինէ նազարէն հէր տէֆա ա-
չաի Բապսղանի ալինի իճրաոյընտան էվվէլ քիլիսէնին
ճիւմլէ ազալարընը թէքրար թէֆթիշ վէ իմթիհան
էթմէք , վէ սահիհէն թէճէտոիւտի գալպէ նաիլ
օլտուգլարընա տէլալիլ քեաֆիյէ իսլրազ էթմէյէն-
լէրի լէտա էթմէք լազըմ տըր :

Լաքին իմթիհան ուսուլունտան պու նէթիճէ
չըգմաղ , զիրա պու ուսուլ ու գաիտէ պիր առէմին
իւլ Խէֆ օլարագ աչաի Բապսղանի միւշարէքէթինէ
գապուլ օլունտուղու վազըթ ճարի օլտուղու աշի-
քեար տըր : Պիր առէմ Բրիստոսու պիր տէֆա ա-
լէնէն իգրար , վէ թէճէտոիւտի գալպէ նաիլ օլ-
տուղունու իսլրազ էտիպ Բրիստոսա իւլ վէ օնուն
ճէմաաթը իւլ ահա ագա էթտիքտէն սօնկրա ար-
թըգ Բրիստոսուն սիւրիւսիւնտէն սայըլըր , վէ օլ
սիւրիւնիւն իմթիյազաթընա նաիլ օլմաղա իսթիհ-
գագ քէսպ էտէր : Պէօյլէ պիր քիմսէյի թէքրար
իմթիհան էթմէյէ լիւզըմ եօգ տուր , ամմա էյլէ
պիր առէմ քէնտի սըտգ ու խուլուսու հագգընտա
չիւսհէյէ սէպէպլիյէթ վէրտիքտէ մուհաքէմէյէ չաղ-
ըլըս թէֆթիշ էտիլըր , վէ օնա կէօրէ մահքիւմ
օլուր , եանի եա քիլիսէ իլհագըլընտան գաթ օ-
լունուր , վէ եախօս գապահաթսըգ չըգարագ զա-
թէն քիլիսէ ազաաը սըֆաթը իւլ հաիզ օլտուղու
իմթիյազաթա մալիք գալըր : Քիզալիք մալոււմ օլ-
մալը տըր քի սուրէթի մէշրուէտէ քիլիսէյէ գա-

սուր օլունմուշ օլան պիր քիմսէ քեամիլէն բուհանի
 պիր հալ ու հարէքէթտէ պուլունմատըղը թագտիր-
 տէ քիլիսէնին չօսանը վէ սաիր գարնոտըլար օլ
 քիմսէյէ նասիհաթ էտէպիլիրլէր , վէ նասիհաթ էթ-
 մէյէ պօրճլու տուրլար , լաքին օլ քիմսէ աշիքեսարէ
 պիր գապահաթտա պուլունմատըգճա օնու միւշա-
 րէքէթտէն դաթ էտէմէվլէր : էյէր քիլիսէտէ սուղ-
 տայ իլէ տէլիճէ գարըշմըլ իսէ , տէլիճէ իլէ պէրա-
 պէր պուղտայ տախի գօփարըմմասը իշիւն պիր
 վապըթ իքիսի պիրլիքտէ պրագըլմալը տըր (Մատթ.
 ԺԳ. 25, 30) :

Բապիէն , պազըլար տէյէպիլիրլէր քի էյէր իմ-
 թիհան ուսուլ ու դաիտէսի տօղրու իսէ , քէնտի
 իմանընը պիզըլաթ իգրար էթմէյէ վէ Ալլահ իլէ վէ
 օնուն ճէմատթը իլէ ահա ագտ էթմէյէ հէնուզ
 մուգթէտիր օլմայան չօճուգըլար վաֆթիլդ էտիլմէ-
 մէլի տիր : Լաքին սու նէթիճէ տախի եանըլը տըր :
 Միւմին եախօտ քիլիսէ ազաը օլան վալիտէյնին
 էվլատլարընըն վաֆթիլդ էտիլմէլէրի պաշգա էսպա-
 պա մէպնի տիր : Պուրատա անճագ չունու տէրիզ
 քի միւմին վէ քիլիսէ ազաը օլան վալիտէյն քէնտի
 էվլատլարընը վաֆթիլդ իլէ Ալլահ թագալիմ , վէ
 սու վէճիլէ օնլարը քիլիսէ էվլատը էտիպ քիլիսէ-
 նին նազարէթ վէ իհթիմամը թահթընա վազ վէ
 տուալարընա իհալէ էտէպիլիրլէր : Պու սուրէթտէ
 վաֆթիլդ օլունան չօճուգըլար քիլիսէ ազաընտան
 սայըլըրլար , զիրա օնլար հագգընտա Գիթապը մու-
 գատտէստէ մախսուս վատ վար տըր . սու ճիւմէ
 իլէ սու չօճուգըլար Գրիսոտոս օլան իմանլարընը
 իգրար , վէ Ալլահ իլէ վէ օնուն ճէմատթը իլէ ահա

ազոտ էթմէտիքճէ աչաի Րատսլանիյէ վէ քիլիսէնիյն
 սաիր իւթիյազաթընա միւշարիք օլմաղա քէսսի իս-
 թիհգազ էթմէզլէր :

